

Aan de gemeenteraad van Weert

Weert, 24 januari 2023

Onderwerp : Implementatie Omgevingswet
Kenmerk : 1012063/1894041

Geachte raadsleden,

De afgelopen jaren bent u meerdere malen geïnformeerd over de implementatie van de Omgevingswet via raadsinformatiebrieven, de raadswerkgroep, raadsbijeenkomsten en verschillende besluitvormingstrajecten. Met deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de voortgang en de stand van zaken met betrekking tot de implementatie.

De stelselwijziging Omgevingswet bundelt de diverse wetgevingen en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, gezondheid, milieu, natuur en water en regelt daarmee het beheer en de ontwikkeling van een gezonde fysieke leefomgeving. Zoals het er nu naar uitziet, treedt de Omgevingswet op 1 juli 2023 in werking. Deze wet heeft grote consequenties voor het juridisch instrumentarium in het ruimtelijk-fysieke domein en de daarvoor benodigde werkwijze.

Wetgevingstraject

Op vrijdag 14 oktober 2022 heeft minister De Jonge voor Volkshuisvesting & Ruimtelijke Ordening aan de Eerste Kamer laten weten de geplande datum van inwerkingtreding voor de Omgevingswet (1 januari 2023) los te laten. Dit besluit is genomen in overleg met provincies, waterschappen en gemeenten, met het oog op een zorgvuldige invoering van de Omgevingswet. Gesteld is dat vooral extra tijd nodig is om te oefenen, te testen en te zorgen voor extra ondersteuning bij bevoegde gezagen. Als nieuwe ingangsdatum zet de minister in op 1 juli 2023. Besluitvorming om deze datum van inwerkingtreding definitief te maken, moet echter nog plaatsvinden in de Eerste Kamer. Het nieuwe uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft gevolgen voor de bedrijfsvoering van de gemeente Weert.

Het programma invoering Omgevingswet binnen de gemeente Weert is steeds gericht geweest op een soepele overgang vanaf de datum van inwerkingtreding op verschillende vlakken (ICT, werkprocessen, regelgeving). De extra voorbereidingstijd die het uitstel biedt, wordt gebruikt om langer en uitgebreider te oefenen en te testen met nieuwe software en werkprocessen rondom de Omgevingswet.

Doordat mogelijk de inwerkingtreding halverwege het boekjaar 2023 zal plaats vinden, heeft dit effect op extra besluitvorming van de legesverordening, een bijstelling van het handhavingplan en de begroting. Wij volgen dit nauwlettend en zullen u op de hoogte houden.

VNG standpunt randvoorwaarden inwerkingtreding Omgevingswet

In de afgelopen periode is gebleken dat zich een vervelende situatie voordoet rond de komende implementatie van de Wet en de voortgang van de ontwikkeling van een ondersteunend digitaal stelsel, het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Aspecten die daarbij meespelen zijn onder andere dat nog niet alles helemaal is getest, de situatie rond provinciale verordening/overgangsrecht mogelijk extra consequenties heeft en eigenlijk meer oefentijd gewenst is.

Het VNG standpunt bij de inwerkingtreding houdt in dat wordt voldaan aan 8 randvoorwaarden:

- Voldoende werkend digitaal stelsel (wat minimaal nodig is);
- Tijdelijke oplossingen waar het Digitaal Stelsel Omgevingswet nog niet voldoet;
- Digitaal stelsel binnen jaar na inwerkingtreding op basisniveau waardoor het systeem gebruiksvriendelijker wordt;
- Afspraken over doorontwikkeling van het systeem;
- Oplossen van juridische knelpunten;
- De crisisorganisatie en versterkte serviceketen moeten op moment van inwerkingtreding operationeel zijn, inclusief ondersteuningsorganisatie voor gemeenten;
- Het intensief keten testen willen wij als VNG ook na inwerkingtreding blijven doorzetten met het doel te blijven beproeven op functionaliteit en gebruiksgemak. Daarvoor vinden we een testteam noodzakelijk;
- Financiële tegemoetkoming voor gemeenten moet op orde zijn.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VNG op 02 december 2022 is de door Eindhoven en Tilburg ingediende motie over inwerkingtreden Omgevingswet met 93,64% van de stemmen aangenomen.

Gemeenten stellen hierin dat een snel besluit over de Omgevingswet nodig is en dat minimaal 6 maanden voorbereidingstijd noodzakelijk is. De leden spreken zich in deze [motie \(pdf, 147 kB\)](#) onverkort uit voor invoering van de Omgevingswet. Om tot een verantwoorde en haalbare invoering te komen is tijdige duidelijkheid over de invoeringsdatum nodig. Snelle behandeling van de wet in de Eerste Kamer is daarom zeer gewenst.

Daarnaast is na het slaan van het Koninklijk Besluit voldoende voorbereidingstijd, minimaal 6 maanden, voor gemeenten noodzakelijk. De eerder door de VNG geformuleerde [8 randvoorwaarden](#) voor een verantwoorde invoering blijven hierbij onverlet van kracht.

De gemeente Weert ondersteunt het bovengenoemde standpunt en de randvoorwaarden van de VNG voor een zorgvuldige implementatie van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.

Besluiten

Er zijn een groot aantal besluiten die het college respectievelijk uw raad moet nemen om de wet goed uit te kunnen voeren. Sommige besluiten moeten genomen zijn voordat de wet in werking treedt, voor andere besluiten hebben we wat langer de tijd.

Een kort overzicht (groen; besluit is genomen, blauw, besluit is gepland):

Onderwerp	Besluitvorming
Plan van aanpak Omgevingswet	30-04-2019
Ambitiedocument Omgevingswet	10-06-2020
Omgevingsvisie: Nota van uitgangspunten	10-06-2020
Participatienota 'Samen maken we Weert'	08-07-2020
Bestuursopdracht Omgevingsvisie	15-12-2020
Omgevingsvisie: Fase 0, Verzamelen en Verkennen	17-11-2021
Adviesrecht Raad omgevingsplanactiviteiten	09-02-2022
Verplichte participatie bij omgevingsactiviteiten	28-03-2022
Participatiebeleid en leidraad	28-03-2022
Aanpassing APV	16-11-2022
Gemeentelijke adviescommissie ruimtelijke kwaliteit	16-11-2022
Bouwverordening	Maart 2023
PlanMER: (concept-)OmgevingsEffectRapportage(OER)	Juni 2023
Aanpassen legesverordening	Juni 2023
Omgevingsvisie: Ontwerp omgevingsvisie	Juni 2023
Kostenverhaal	Juni 2023
Compensatieregeling kwaliteitsverbetering	Juni 2023
Omgevingsvisie	eind 2023
Transitiestrategie omgevingsplan	2023/2024
Participatieverordening	2023/2024

Stand van zaken

Op 10 juni 2020 heeft u het ambitiedocument Omgevingswet vastgesteld. Het ambitiedocument Omgevingswet geeft richting aan de manier waarop de gemeente Weert als organisatie de voorbereiding op de nieuwe wet aanpakt. Binnen de gemeente Weert wordt voortvarend gewerkt aan de bijstelling van de bedrijfsvoering en de ontwikkeling van de verschillende nieuwe producten zoals de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie vervangt de huidige Structuurvisie Weert 2025 en behandelt integrale onderwerpen zoals gezondheid, veiligheid, geluid, natuur, bouw en water. Op 15 december 2020 heeft u ingestemd met de bestuursopdracht. Het is het vertrekpunt om samen met u, inwoners, organisaties, verenigingen, bedrijven en andere belanghebbenden een start te maken met het opstellen van deze visie. Daarnaast geeft het inzicht in het proces dat wordt gevolgd.

Op 17 november 2021 heeft u als gemeenteraad 'Fase 0: Verzamelen en verkennen' vastgesteld. In fase 0 zijn een overzicht van bestaand beleid, inzicht in de huidige situatie en trends en ontwikkelingen verzameld waarmee de specifieke opgaven en ambities voor Weert in de volgende fase bepaald kunnen worden

Op 15 maart 2022 hebben wij een besluit genomen over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Omgevingsvisie Weert die als basis zal dienen voor het doorlopen van een OmgevingsEffectRapportage (OER).

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie wordt input gebruikt uit de Strategische Visie (Werken aan Weert 2030). We streven er naar om het ontwerp van de Omgevingsvisie in het tweede kwartaal van 2023 aan de gemeenteraad aan te bieden. De Omgevingsvisie Weert wordt voor 31 december 2023 vastgesteld. U bent en blijft als Raad actief betrokken bij de totstandkoming van de omgevingsvisie.

Op provinciaal niveau wordt de POVI (Provinciale Omgevingsvisie) en een Omgevingsverordening opgesteld. De POVI richt zich op de lange termijn (2030-2050). De Omgevingsvisie Limburg is op 25 oktober 2021 in werking getreden. Op landelijk niveau wordt gewerkt aan de NOVI (Nationale Omgevingsvisie).

Omgevingsplan

De Omgevingsvisie is de basis voor het Omgevingsplan dat daarna volgt. Op die manier worden de ambities uit de visie geborgd in regels. Het Omgevingsplan geeft juridisch bindende regels voor alle functies en activiteiten in de fysieke leefomgeving van de gemeente.

Vanaf het moment van inwerkingtreding van de wet, hebben we een aantal jaren de tijd om hiernaar toe te groeien. Het Omgevingsplan is een nieuwe planvorm, waarin alle regels in het fysieke domein worden vastgelegd. Het gaat om regels die nu in bestemmingsplannen, lokale verordeningen en in de bruidsschat (regels die het Rijk overhevelt naar de gemeente) zijn opgenomen. Uiteindelijk moet per locatie zo goed mogelijk duidelijk worden wat er kan en mag en hoe zowel het college als de raad haar bevoegdheden en wettelijk instrumentarium inzet om te reageren op het gebruik en de initiatieven.

Het omzetten van deze regels naar een omgevingsplan is een grote opgave en zal in 2023 verder worden uitgewerkt.

DSO-LV

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, moet elke gemeente zijn aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het DSO bestaat uit een landelijke voorziening (DSO-LV), collectieve voorzieningen voor gemeenten (DSO-CG) en individuele voorzieningen van overheden.

Alle informatie over de fysieke leefomgeving moet op een of andere wijze ondergebracht worden in het door het Rijk te ontwikkelen DSO. De landelijke ontwikkeling en implementatie van het DSO hebben vertraging opgelopen. De ontwikkeling en implementatie is erop gericht om lokale systemen en de onderdelen van de landelijk voorziening, zoals het Omgevingsloket, met elkaar te laten functioneren. Zo kunnen we gegevens als omgevingswetbesluiten, toepasbare regels en vergunningaanvragen uitwisselen met het Omgevingsloket.

Voor het aansluiten op de landelijk voorziening DSO hebben we intern de benodigde software aangeschaft. Hiermee zijn we in staat om voor de inwerkingtreding van de wet te kunnen voldoen aan de minimale eisen van de VNG voor:

- het kunnen ontvangen van aanvragen en meldingen;
- het kunnen maken en publiceren van omgevingswet-besluiten (waaronder omgevingsplannen);
- het kunnen opstellen en publiceren van toepasbare regels en beslisbomen.

De implementatie van de software is in volle gang. Dit is een complex en tijdrovend proces vanwege de vele in- en externe koppelingen, de inrichting en de afstemming met de regionale partners. De landelijke voorziening DSO is op dit moment ook nog in volle ontwikkeling. De standaarden worden voortdurend bijgesteld en geactualiseerd, wat weer consequenties heeft voor de gemeentelijke software. De gemeente is daarin afhankelijk van ontwikkelingen en snelheid van handelen op landelijk niveau.

Voor een zorgvuldige implementatie en bijstelling van de informatievoorziening en ICT-infrastructuur rond de Omgevingswet is een opname extern uitgevoerd. Het resultaat beschrijft in hoeverre de informatievoorziening en ICT-infrastructuur op orde is om per 1 juli 2023 de Omgevingswet te kunnen uitvoeren. Aandachtspunten en knelpunten zijn benoemd en aanbevelingen worden gedaan voor een verbetering van de implementatie.

Voor het onderzoek is een raamwerk gebruikt van de 29 mijlpalen minimale acties van de VNG. Deze zijn uitgewerkt in zogenaamde wegwijzers. Doordat de acties elkaar deels overlappen komen ook de bevindingen en aanbevelingen soms deels overeen met die van andere acties. Extra aandacht is daarbij besteed aan de informatievoorziening van de thema's samenhang planvorming, toepasbare regels, vergunningverlening, toezicht en handhaving en Wet Kwaliteitsborging, dienstverlening en ketensamenwerking. De uitkomsten bieden voldoende zicht op een zorgvuldige implementatie van de Wet.

Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen

Doordat de invoering van de Omgevingswet is uitgesteld, is hiermee ook de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) uitgesteld. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Daarnaast wordt de aansprakelijkheid van aannemers ten opzichte van particuliere en professionele opdrachtgevers uitgebreid. Beide hebben impact op de inzet van Bouwtoezicht en op de rol van de gemeente als opdrachtgever.

De wet gaat gefaseerd in, de veranderingen uit de Wkb gelden (naar verwachting) tot en met 2025 alleen voor eenvoudige bouwwerken (Gevolgklasse 1), zodat gemeenten hun implementatiestappen, werkprocessen en beleid kunnen aanpassen. Daarna zal na een evaluatie een mogelijke uitbreiding naar complexe bouwwerken plaatsvinden.

In antwoord op vragen van de Eerste Kamer heeft minister De Jonge aangegeven verbouw-activiteiten pas 6 maanden na inwerkingtreding onder gevolgklasse 1 te laten vallen. Dit om tegemoet te komen aan de zorg van de Eerste Kamer – en Vereniging Eigen Huis – dat er mogelijk te weinig kwaliteitsborgers beschikbaar zijn.

Verbouwactiviteiten zullen pas op 1 januari 2024 onder de Wet Kwaliteitsborging bouw (Wkb) gaan vallen. Er komt daarmee een knip tussen nieuwbouw en verbouw, want voor nieuwbouw gaat de wet op 1 juli 2023 in. Momenteel worden de processen uitgewerkt in samenhang met de informatiestructuur.

Financiële informatie over de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De financiële aspecten van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen raken de gemeentelijke organisatie op meerdere vlakken. Niet alleen op het gebied van de invoeringskosten, maar ook op onderdelen van de structurele begroting. Te denken valt aan de impact op de financiën met samenwerkingsverbanden en uitvoeringsorganisatie en het effect op de leges. De komende periode zullen deze onderdelen nader uitgewerkt worden en zult u een besluit nemen over de Legesverordening.

Op basis van de verschillende rapportages heeft het Rijk een compensatie vrijgegeven voor de extra inspanning die door de gemeenten is geleverd. In de meicirculaire 2022 is aangekondigd dat het Rijk in totaal € 150 miljoen bijdraagt aan de transitiekosten die gemeenten hebben gemaakt in aanloop naar de invoering van de Omgevingswet. In de septembercirculaire 2022 is de aankondiging bekrachtigd met een bijstelling:

- De middelen voor 2022 voor de invoeringskosten Omgevingswet (€ 150 miljoen), eerder aangekondigd in de meicirculaire (zie paragraaf 3.3.5).
- De middelen voor 2022 tot en met 2026 voor de Wet kwaliteitsborging bouw (€ 65 miljoen), eerder aangekondigd in de meicirculaire (zie paragraaf 3.3.6)

Zoals aangekondigd in de meicirculaire 2022 ontvangen gemeenten, voor de noodzakelijke voorbereidingen die de gemeenten nog moeten treffen tot de inwerkingtreding van de Wkb in 2022 een bijdrage van € 25 miljoen in aanvulling op de € 10 miljoen die eerder in 2021 is verstrekt. Daarnaast ontvangen de gemeenten na inwerkingtreding een jaarlijkse bijdrage (tot en met 2026) van € 10 miljoen voor het uitvoeren van de Wkb-taken. Zoals aangekondigd zijn de middelen in de circulaire Gemeentefonds september 2022 verwerkt. Er zal een verdeelsleutel worden toegepast.

Er volgt nog een stelsevaluatie, waarbij de daadwerkelijk gemaakte kosten opnieuw in kaart worden gebracht. Over de middelen voor de jaren 2023 tot en met 2025 volgt meer informatie in een latere circulaire. Er zal een verdeelsleutel voor Gemeenten worden toegepast.

Om inzicht te bieden in de structurele financiële effecten door de stelselwijziging Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen voor de gemeente Weert worden de financiële gevolgen in beeld gebracht.

Participatie

De nieuwe Omgevingswet stelt participatie bij ruimtelijke initiatieven verplicht. Eerst was het voor gemeenten voldoende om enkel achteraf te motiveren wat zij aan participatie hadden gedaan. Sinds de vaststelling van de motie Nooren in 2020 is deze motiveringsplicht uitgebreid; gemeenten moeten nu ook vooraf vastleggen hoe zij omgaan met participatie bij ruimtelijke initiatieven van de gemeente en bij ruimtelijke initiatieven uit de samenleving.

Momenteel werkt de wetgever aan een nieuw wetsvoorstel 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Dit wetsvoorstel verbreedt de verplichte inspraakverordening naar een 'participatieverordening'. Hierbij staat inspraak in de beleidsvoorbereiding niet langer centraal, maar gaat het ook om de evaluatie van de uitvoering van beleid.

De samenhang tussen participatie onder de Omgevingswet en participatie in het kader van nieuwe wetgeving is simpel gezegd de grote behoefte onder overheden én inwoners aan betrokkenheid bij en invloed op besluitvorming. In de Omgevingswet krijgt dat concreet vorm door de kennisgeving, de motiveringsplicht en participatie als aanvraagvereiste bij omgevingsvergunningen.

De Wet Versterking participatie en de ontwikkeling van de inspraakverordening naar de participatieverordening betreft dus al het beleid van de gemeente. De Omgevingswet en de eisen van het participatiebeleid raken alleen het beleid over de fysieke leefomgeving

Dienstverlening

Een aanvraag gaat straks eenvoudig met hulp van het nieuwe digitale Omgevingsloket. Dit is een loket waar alle overheden samenwerken zodat op één plek alle informatie aanwezig is. Zo is meteen duidelijk wat kan en mag, met minder administratieve lasten en snellere doorlooptijden.

Zoals bij alle grote transities zal na de invoering ook vast blijken dat nog niet alles perfect zal werken en dat verbeteringen nodig zijn. Het gaat erom dat wij het aantal onvoorziene problemen zoveel mogelijk beperken, door flink te testen en te oefenen. Een goede bedrijfsvoering voor, tijdens en na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, is een gegeven voor de gemeente Weert. Waarbij wij aandacht hebben op het snel kunnen inspelen op de wijzigingen.

Een voorstel wordt uitgewerkt om tijdelijk de organisatie te versterken met extra inzet om snel oplossingen te kunnen implementeren. Voor een verantwoorde invoering van de Omgevingswet is het essentieel dat de dienstverlening aan burgers en bedrijven niet in het geding komt en gebiedsontwikkeling doorgang vindt.

Tot slot

De Omgevingswet gaat uit van een andere manier van werken: opgavegericht, integraal, van 'buiten naar binnen' en participatief. Dit is een maatschappelijke ontwikkeling die al langer zichtbaar is en dit vraagt iets van onze organisatie. De Omgevingswet is daarin niet leidend, maar wel een belangrijk vliegwiel.

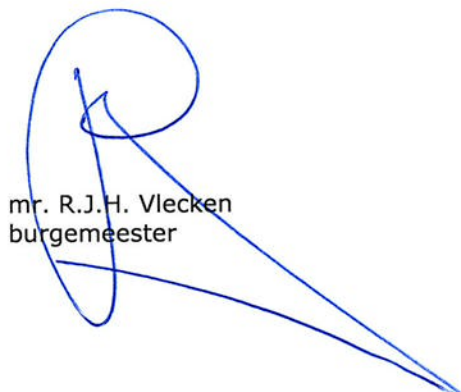
De aankondiging van de minister over het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet naar 1 juli 2023 heeft extra ruimte geboden in de planning. De implementatie van de Omgevingswet wordt voortgezet waarbij wij nauwlettend de ontwikkelingen en inzichten volgen die vanuit de VNG en het Ministerie van Binnenlandse Zaken worden aangeboden.

Hoewel de Omgevingswet enkele keren is uitgesteld, verwachten we dat deze op enig moment toch in werking zal treden. Onze organisatie werkt daarom gestaag door aan de invoering en wij zullen u op de hoogte houden van de voortgang.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

A.M.A. Vrijenhoek
gemeentesecretaris

mr. R.J.H. Vlecken
burgemeester

Bijlagen: geen